

بسم الله الرحمن الرحيم

جرایم سازمان یافته در حقوق ایران و بین الملل با تاکید بر قاچاق انسان

مؤلفان :

دکتر امین امیریان فارسانی

مصطفی اکبری

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)

۱۳۹۹

فهرست مطالب

۴	مقدمه
۷	فصل اول: جرائم سازمان یافته
۷	بخش اول: تعریف جرم سازمان یافته
		بخش دوم: ویژگی ها، مفهوم و عناصر متشکله
۲۲	جرائم سازمان یافته و سازمانهای جنایی
		بخش سوم: دلایل و عوامل گسترش یافتن
۲۶	جرائم سازمان یافته
		بخش چهارم: تقسیم بندی جنایات سازمان یافته
۳۰	از لحاظ حوزه فعالیت
۳۱	بخش پنجم: انواع جرائم سازمان یافته
		بخش ششم: گروه‌های عمده سازمانهای جنایی
۵۲	
۶۳	فصل دوم: انواع جرائم سازمان یافته

- بخش اول: تاریخچه مواد مخدر در جهان ۶۳
- بخش دوم: پولشویی ۱۲۰
- بخش سوم: تعریف دزدی دریایی ۱۵۴
- بخش چهارم: تروریسم ۱۷۲
- فصل سوم: قاچاق انسان ۲۰۳**
- بخش اول: تعریف قاچاق انسان ۲۰۳
- بخش دوم: سیر تاریخی پدیده قاچاق انسان ۲۱۲
- بخش سوم: مقایسه قاچاق انسان و قاچاق
مهاجران ۲۲۱
- بخش چهارم ۲۳۰
- بخش پنجم: قوانین و کنوانسیون‌های موجود در
زمینه مبارزه با قاچاق انسان ۲۵۲
- فهرست منابع ۳۶۴

مقدمه

در طول تاریخ حیات بشری همواره موضع عدالت سر فصل آرمانهای انبیای بشر بوده و ساختن جامعه‌ای عاری از خشونت، ظلم، ترور، تبعیض، نابرابری و سرشار از عدالت، فضیلت، رحمت، مودت، شرافت، عزت و امنیت، آرمان شهر رویایی و مدینه فاضله خواستنی انسان را تصور و ترسیم نموده است.^۱ در طول تاریخ جرم پدیده‌ای نفرت‌انگیز برای مردم و جامعه بوده و مجرمین افرادی نامطلوب بحساب می‌آمده‌اند. همواره در تعالیم دینی و مذهبی و حتی در مکاتب غیر الهی مثل

۱. معتمدی، هادی؛ مستوفی فر، فرزانه، قاجاق انسان، چالشها و راهکارهای پیشگیری، انتشارات پژوهشگاه تحقیقات استراتژیک، تهران، بهار ۱۳۸۸، ص ۱۱.

بودائسیم و هندوئیسیم آموزگاران بزرگ آنان و پیامبران انسانها را به عمل به طریقه درست که یا مبتنی بر تعالی الهی باشد و یا برخلاف اخلاق حسنه نباشد دعوت نموده اند.

اما همیشه گروهی از افراد بوده اند که بنا به دلایل بسیاری مثل راحت طلبی، خشونت طلبی، مال اندوزی و...، به راههایی غیر مشروع و غیر قانونی برای رسیدن به اهداف خود دست یا زیده اند که با اینکار خود، خود را در روی مردم و جامعه قرار داده اند. چنین افرادی هر چند که به ماهیت نامطلوب عمل خود واقف هستند ولی با اینحال باز هم به اعمال خود ادامه می دهند و طعم کسب مال نامشروع به شیوه ای راحت طلبانه و نیز رسیدن به احساس غرور و قدرت ناشی از اعمال خود را بر اجرای قانون و شرع ترجیح داده و از سوی دیگر هم جامعه در قالب قانون و مجریان قانون در طول تاریخ با آنان دست به مبارزه می زده است و بسته

به شرایط تاریخ و موقعیت جامعه گاهی موفقیت با مجرمین بوده و گاهی هم با قانون بوده است.

گاهی جرائم بصورت گروهی صورت می‌گرفت که از قدیم می‌توان عمده‌ترین گروه‌های سازمان یافته مجرمان راهزنان و دزدان دریای محسوب نمود. ولی با گذشت زمان و خصوصاً در دوران معاصر جرائم سازمان یافته دیگری هم پا به عرصه وجود نهادند.

آنچه که ما در این فصل قصد بررسی آن را داریم ابتدا تعاریف ارائه شده از جرائم سازمان یافته و بعد تاریخچه جرائم سازمان یافته است و بعد از آن عناصر تشکیل دهنده جرائم سازمان یافته و ویژگی‌های سازمانهای جنایی و بعد معرفی اجمالی جرائم سازمان یافته و در آخر معرفی گروه‌های مجرم سازمان یافته را خواهیم داشت.

فصل اول

جرائم سازمان یافته

بخش اول : تعریف جرم سازمان یافته

از جمله مهمترین خطرهایی که جامعه جهانی را در آستانه هزاره سوم به طور جدی تهدید می کند «جرم سازمان یافته» است. این عنوان در علم جرم شناسی شامل فعالیتهای مجرمانه شدید توسط گروه های مجرمانه ای می شود که با داشتن

تشکیلات منسجم و پیچیده و با ویژگی‌های خاص برای کسب منافع مالی یا قدرت مرتکب جرم می‌شود.^۱

برای نخستین بار جامعه شناسی آمریکایی اروین ساتراند، در سال ۱۹۴۶ از مفهوم جرائم یقه سفیدان^۲ (به عنوان یکی از انواع جرائم سازمان یافته) که «توسط اشخاص صاحب مقام و دارای منزلت در زمینه شغلی رخ می‌دهند» یاد کرد. پس از آن تعاریف متعددی از سوی صاحب‌نظران مطرح شد که دایره مفهومی و مصداقی آن را توسعه داده است. از جمله گفته شده است که «هر جرمی که بوسیله دو یا چند نفر که از موقعیت سازمانی با سطحی از مدیریت برخوردار بوده و روشهای خاصی از فعالیت را به کار می‌گیرند که در آن

۱. هاشمی، حمید؛ باباپور، محمدعلی، جرائم سازمان یافته، انتشارات

مدبران، تهران، تابستان ۱۳۹۰، ص ۱۲

هدف نهایی سازمان فعالیت اقتصادی می باشد،
جرم سازمان یافته است.^۱

در ضمن تعریف اینترپل از جرائم سازمان یافته
به نحو زیر است:

«جرم سازمان یافته مربوط به گروهی است که
دارای ساختاری یکپارچه و متحد است و هدف
اساسی آن بدست آوردن پول از طریق فعالیت
غیر قانونی است و غالباً با ایجاد ترس و فساد ادامه
حیات می دهد» به این معنی جرم سازمان یافته
عبارت است از فعالیتهای غیر قانونی و هماهنگ
گروهی منسجم از اشخاص که با تبانی یکدیگر
و برای تحصیل منافع مادی و قدرت به ارتکاب
مستمر اعمال مجرمانه شدید می پردازند و برای
رسیدن به هدف از هر نوع ابزار مجرمانه‌ای استفاده

۱. سلیمی، صادق، جنایات سازمان یافته فراملی، تهران، انتشارات صدا،
۱۳۸۲، ص ۳۳.

می‌کنند.^۱

از دیدگاه جامعه‌شناختی می‌توان گفت جرم سازمان یافته برچسبی است که به پدیده مجرمانه‌ای زده می‌شود که بوسیله گروه‌های خاصی صورت می‌گیرد. گروه‌هایی که اصولاً مرتکب فعالیت‌های مجرمانه‌خشن و سودآور می‌شوند با توجه به طرح مسائل جدید و برای تفکیک این جرائم از سایر موارد مشابه به ویژه تروریسم باید گفت «جرم سازمان یافته اقدامی غیر ایدئولوژیک است که توسط گروهی از افراد که تعامل اجتماعی نزدیک داشته باشند و بر مبنای یک سلسله مراتب با حداقل سه سطح یا طبقه سازماندهی می‌شوند، انجام شده و هدف از آن به دست آوردن منفعت است که [این مهم] از طریق فعالیت‌های قانونی و غیر قانونی

۱. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید: سیونی، محمد شریف؛ و تیر، ادوارد، درمدی بردرک جرم سازمان یافته و مظاهر فراملی آن»، محمد ابراهیم شمس ناتری، مجله حقوقی و قضایی دادگستری، شماره ۳۴، صص ۱۷-۱۵.

صورت می‌گیرد.^۱

در سطح سازمانهای بین‌المللی هم اقدام به تعریف از جرم سازمان یافته شده است. در نوامبر سال ۲۰۰۰ مجمع عمومی سازمان ملل قطعنامه‌ای را به تصویب اعضا رساند که برای آنکه در قالب یک کنوانسیون بین‌المللی در آید، کنفرانسی در شهر پالرمو ایتالیا تشکیل شد، بر طبق بند الف ماده دو کنوانسیون پالرمو تعریف جرم سازمان یافته اینگونه است:

«گروه بزهکار سازمان یافته بیانگر یک گروه ساختار یافته متشکل از سه نفر یا بیشتر است که طی یک دوره زمانی قابل توجهی وجود داشته باشد و به صورت متحد و یکپارچه به هدف ارتکاب یک یا چند جرم سنگین یا جرائم معین شده طبق این کنوانسیون برای رسیدن مستقیم یا غیر مستقیم به

۱. حاجیانی، ابراهیم، جرائم سازمان یافته، تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۸۸، ص ۱۲.

سود یا منفعت مالی اقدام کنند»

آنچه که بر طبق این تعریف می‌توان متوجه شد این است که گروه‌های کمتر از سه نفر هر چقدر هم که به اهداف معین شده بر طبق این تعریف اقدام نمایند باز هم گروه جرم سازمان یافته محسوب نمی‌شوند و دیگر آنکه هدف اصلی تشکیل این گروه‌ها منافع مالی و مادی باشد. در واقع این منافع مالی و مادی است که این دسته از جرائم را از تروریسم جدا می‌کند. زیرا که ترورسیت‌ها بدنبال رسیدن به اهداف ایدئولوژیکی خود می‌باشند هر چند که می‌توان گفت برخی از این گروه‌های تروریستی هم برای تامین اموال لازم برای فعالیتها و ادامه حیاتشان خود اقدام به انجام و ارتکاب جرائم سازمان یافته‌ای مثل قاچاق مواد مخدر بنمایند.

از منظر جرم شناسان هم تعریف جرم سازمان یافته اینگونه می‌تواند باشد:

جرم سازمان یافته عبارتست از یک سری معاملات غیر قانونی که توسط مجرمان متعدد برای یک دوره مستمر صورت می گیرد و هدف از این معاملات کسب امتیازات اقتصادی و قدرت سیاسی است.^۱

با توجه به تعاریف متعدد ارائه شده می توان تعریف زیر را که در بر گیرنده تمامی عناصر ذکر شده در تعریف جرائم سازمان یافته را به عنوان تعریف نهایی و معیار قرار دهیم:

«جرم سازمان یافته عبارتست از فعالیت های غیر قانونی و هماهنگ گروهی منسجم از اشخاص که با تبانی با هم برای تحصیل منافع مادی و قدرت، به ارتکاب اعمال مستمر مجرمانه شدید می پردازند و برای رسیدن به هدف از هر نوع ابزار مجرمانه نیز

۱. هاشمی، حمید؛ باباپور، محمدعلی، پیشین، ص ۱۴.

استفاده می کنند.^۱

اولین جرم ثبت شده در تاریخ بشریت مبتنی بر تاریخ دینی قتل هابیل فرزند آدم (ع) بدست برادرش قابیل بود و پس از جرائم و گناهکاری دائم وجود داشته است چه اگر که بعد از آن جرم و گناهی صورت نمی گرفت پس دلیلی هم برای ارسال پیامبران از جانب خداوند، پس از حضرت آدم (ع) هم وجود نداشت. به عقیده نگارنده اگر تعاریفی را که در قبل در خصوص جرائم سازمان یافته ارائه نمودیم در نظر بگیریم و با اندکی هم معلومات عمومی می توان به این نتیجه رسید که «راهزنی» نخستین جرم سازمان یافته در طول تاریخ بوده است، زیرا بشر نخست بر روی زمین پا به عرصه وجود نهاد و خیلی بعد از آن اقدام به

۱. برای مطالعه بیشتر جروح کنید: شمس ناتری، محمد ابراهیم، سیاست کیفری ایران در قبال جرائم سازمان یافته با رویکرد به حقوق جزای بین الملل، رساله دکترای حقوق جزا و جرم شناسی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۰، صص ۱۳-۲۵.

تجارت و آمد و شد از راه دریا نمود.

شاید بتوان گفت که نخستین راهزنی‌ها در کانونهای عمده تمدن وجود داشته که شامل بین‌النهرین می‌شده است. اطلاعات تاریخی دقیقی در این خصوص وجود ندارد ولی می‌توان گفت که راهزنی همیشه در طول تاریخ وجود داشته است و راه زنان که گروه‌هایی مسلح و سازمان یافته بوده و بدنبال منافع مادی و مالی بودند همیشه در کمین کاروان‌های تجاری قرار داشته‌اند.

در خصوص نخستینهای جرائم سازمان یافته می‌توان به دزدی دریایی هم اشاره نمود. برخی این جرم را قدیمی‌ترین جرم بین‌المللی دانسته‌اند.^۱

از زمان گروتیوس، دزد دریایی که به اقدامات خصمانه علیه کشتی‌ها در دریای آزاد دست می‌زده

1. Ilias Banketas et al, *International Criminal Law* London, Cavendish Publishing, 2001, p.48.

است را دشمن بشریت^۱ محسوب می شده است.

از جمله موارد دیگر نخستین جرایم سازمان یافته تجارت برده بوده که در قرن هجده در زمره جرایم قرار گرفت. بردگی یا سوء استفاده از نیروی کار سایر افراد از زمانهای بسیار دور وجود داشته است و سابقه آن به دورانهای نخستین بشریت می رسد که سربازان مغلوب یا مردان کشورهای مغلوب در جنگها به عنوان برده در کشورهای فاتح بکار گرفته می شدند. برده داری شکلی افراطی از نابرابری اجتماعی است که در آن بعضی از افراد به عنوان دارایی در تملک دیگران قرار دارند. برده داری یکی از اشکالی است که در جریان تکامل تاریخ، جای کمون اولیه را گرفته است. برده داری در مرحله متلاشی شدن کمون اولیه و بر شالوده افزایش نابرابری اقتصادی که خود ثمره پیدایش مالکیت فردی بود، شکل گرفت. این نخستین

1. *hostic humanis generis*

صورت بندی کلاسیک اجتماعی - اقتصادی بر شالوده استثمار فرد از فرد است که در آن طبقات وجود دارد و به جای تساوی بین افراد، مناسبات فرماندهی و فرمانبرداری پدیدار می شود.^۱

اساس بردگی زور محض است که هر گونه توانایی را از قربانی سلب می کند و به صاحب قدرت اجازه می دهد که بر قربانی حاکم شود. مفهوم برده به عنوان کسی که می تواند قانوناً به تملک کسی در آید و مورد استفاده قرار گیرد و دوباره فروخته شود مفهومی قدیمی و تقریباً جهانی است.^۲

برای مثال در روم باستان و در حقوق روم، یک برده حق نداشت سندی بگیرد و طلبکار شود. به موجب الواح دوازده گانه اگر برده ای غفلتاً حین

1. <http://fa.wikipedia.org>.

۲. برای مطالعه بیشتر رجوع شود به: لانژه، موریس، بردگی، ترجمه حبیب فضل الهی، تهران، ۱۳۴۳.

ارتکاب چنین عملی دستگیر می‌شد، زیر نظر قاضی، از بالای صخره‌ای که خاص مجرمان بود به پایین پرتاب می‌شد. براساس همین قانون تنها شخص آزاد بود که حق شکایت داشت و حتی بردگان آزاد شده هم از چنین حقوقی منتفع نمی‌شدند. بطور کلی تا اواسط قرن دو میلادی بطور انجامید که کشته شدن برده از طرف ارباب قتل شناخته شود. با تمام این تفصیل برده داری در زمانهای قدیم رویه‌ای کاملاً پذیرفته شده بوده است و کشتی‌های حامل بردگان با آزادی در دریاها آزاد رفت و آمد می‌کردند، حتی در سال ۱۸۵۳، در حالیکه تعداد قابل توجهی از کشورها بردگی و برده داری را ملغی کرده بودند، در یک دعوی بین آمریکا و انگلستان، داور پرونده اظهار داشت که در صورتیکه یک کشتی حامل برده وارد آبهای ساحلی کشور می‌شود که بردگی را لغو کرده است، کشور اخیر الذکر باید قوانین کشور

صاحب پرچم را در این زمینه محترم بشمارد.^۱

بهر حال بردگی و تجارت برده که در آغاز پدیده‌ای کاملاً پذیرفته شده بود، به یک خطای اخلاقی و سپس به یک جرم بین‌المللی تغییر ماهیت داد. در سال ۱۸۵۱ اعلامیه کنگره وین، بردگی را مخالف ارزش‌های جامعه متمدن بین‌المللی می‌دانست. کم‌کم بردگی به یک جرم بین‌المللی معاهداتی تبدیل شد. ماده پنج کنوانسیون ۱۸۹۰ راجع به تجارت برده دول عضو را متعهد به مجازات کسانی می‌کرد که در تجارت برده دخالت داشتند و کنوانسیون بردگی ۱۹۲۶ اصلاح شده به وسیله پروتکل ۱۹۵۳ این عمل را منع و جرم شناخت.^۲

هر چند که بردگی به شیوه سنتی با تلاشهایی

۱. میر محمد صادقی، حسین، پیشین، صص ۱۹ و ۲۰.

۲. معتمدی، هادی؛ مستوفی فر، فرزانه، پیشین، ص ۴۰.

که صورت گرفت از بین رفت ولی با وجود این برخی دیگر از نهادهای مشابه بردگی بوجود آمد.

به مرور ایام و در نتیجه فقر اقتصادی و ضعیف شدن بنیانهای اخلاقی و مذهبی، علیرغم الغای بردگی سنتی، نهادهای مشابهی رشد کردند که در قالب آنها افراد مورد سوء استفاده‌هایی مشابه آنچه که در مورد طلبکار بردگان اعمال می‌شد قرار می‌گرفتند. این موارد عبارت بودند از: به بیکاری گرفته شدن بدهکار از سوی طلبکار به طور نامعین، خرید و فروش زنان یا دختران به عنوان عروس و نقل و انتقال کودکان به ارث برده شدن زن و دختر پس از مرگ شوهر، قاچاق اشخاص به ویژه زنان و کودکان مخصوصاً برای سوء استفاده‌های جنسی که به بردگی سفید معروف است.

در طی قرن گذشته برای از بین بردن چنین مظاهری از بردگی جدید کنوانسیونها و معاهدات بسیاری تصویب شده که برای نمونه چند مورد زیر

عنوان می گردد:

الف) قانون الغای نظام بیگاری ۱۹۷۶

ب) کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹

ج) کنوانسیون سازمان بین المللی کار در مورد
بدترین اشکال کار کودکان ۱۹۹۹

د) کنوانسیون سرکوب قاچاق اشخاص و سوء
استفاده جنسی از دیگران ۱۹۴۹

ه) پروتکل سازمان ملل متحد برای جلوگیری،
سرکوب و مجازات قاچاق اشخاص، بویژه زنان و
کودکان^۱ ۲۰۰۰

۱. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید: مسیر محمد صادقی، حسین، پیشین،

بخش دوم: ویژگی ها، مفهوم و عناصر متشکله جرائم سازمان یافته و سازمانهای جنایی

جرم سازمان یافته نوعی جرم مهندسی شده یا ساختار منداست که از سوی سندیکای مجرمین اداره می شود. بطور مشخص تر منظور از آن فعالیت های غیر قانونی و هماهنگ گروهی منسجم از اشخاص است که با تبانی یکدیگر و برای تحصیل منافع مادی (و یا قدرت) به ارتکاب مستمر اعمال مجرمانه شدید می پردازند و برای رسیدن به هدف از هر نوع ابزار مجرمانه ای استفاده می کنند.

اینگونه جرائم معمولاً در قالب شبکه یا سازمان انجام می شوند. این سازمانهای مجرمانه ساختاری بسیار کارآمد و موثر دارند و از انعطاف فوق العاده ای برخوردارند. علاوه بر این، شبکه های جرم سازمان یافته در عین حال که بسیار بومی، محلی و منطقه ای عمل نموده و با ویژگی های

جغرافیایی طبیعی و انسانی محیط فعالیت خود تناسب کامل دارند، ویژگیهای فراملی نیز داشته و از طریق پیوندهای بین شبکه ای، گستره فعالیت خود را به فراتر از مرزهای ملی می کشانند.^۱

همچنین در خصوص ویژگی های سازمان مجرمانه می توان بطور خلاصه به موارد زیر اشاره نمود.

۱) غیر ایدئولوژیک بودن سازمان: این بدان معنی است که گروه سازمان یافته مجرمانه، جرائم را تنها با هدف کسب منافع مادی انجام می دهد و اهداف سیاسی یا مذهبی یا قومی برای آنها اهمیتی ندارد و اگر وارد مبارزات سیاسی شوند، هدف آنها کسب قدرت سیاسی جهت تقویت قدرت اقتصادی خود و از میان برداشتن قوانین مخالف با اهداف مجرمانه و اقتصادی خویش است.

۱. حاجیانی، ابراهیم، پیشین، ص ۳۳

۲) وجود سلسله مراتب: این سازمانها برای اینکه مرتکب جرائم مورد نظر خود شوند نیاز به یک سلسله تشکیلات و سلسله مراتب سازمانی مانند مدیر و مجری دارند بگونه‌ای که سلسله مراتب موجود در این سازمانها مانند تشکیلات موجود در یک کشور است.

۳) استمرار جرم در طول زمان: برای اینکه یک جرم وصف سازمان یافته بخود بگیرد و یک سازمان، سازمانی مجرمانه محسوب شود جرائم ارتكابی باید در یک دوره طولانی صورت بگیرد.

۴) ارتكاب فساد اداری: یکی از مهمترین و خطرناک ترین ویژگی‌های سازمانهای مرتکب جرایم سازمان یافته بهره گیری از فساد اداری است. از آنجائیکه این سازمانها برای رسیدن به اهداف خود می‌خواهند مرتکب جرائم بسیاری شوند سعی می‌کنند با افساد ماموران دولتی مثل قضات و نمایندگان پارلمان و کارمندان گمرک

و.... به اهداف خود دست یابند.

مثلاً با افساد نمایندگان پارلمانها سعی می کنند قوانین مغایر با فعالیت های خود را بوسیله آنها تغییر دهند یا با افساد قضات از تحت تعقیب و پیگرد واقع شدن رها شده یا در صورت محاکمه، محاکمات به سود آنان خاتمه یابد.

۵) استفاده از ارباب و خشونت: اگر یک گروه مجرمانه با یک گروه مجرمانه دیگر روبرو شود که منافع آنها در تضاد با همدیگر باشد یا با افرادی مواجه شوند که حاضر به همکاری با آنها (مثلاً با دریافت رشوه) نشوند سعی می کنند با تهدید و ارباب آنها یا از میان برداشتن آنها به اهداف مورد نظر خودشان نائل شوند.

۶) اقدام به تطهیر پول یا پولشویی: اموالی که گروه های مجرمانه از طریق اعمال مجرمانه خود بدست می آورند باید به طریقی به شکل پولهای

تمیز و مشروع در آید تا از مورد تعقیب واقع شدن رها شوند، لذا گروه‌های مجرمانه اینگونه پولها را وارد معاملات مشروع و قانونی نموده و بدین طریق اقدام به تطهیر اینگونه پولها می‌نمایند.

از جمله سایر موارد و ویژگی‌های سازمانهای مجرمانه می‌توان به سری بودن فعالیتها و درخواست وفاداری مطلق از اعضا و اعمال مقررات و انضباط خشک و خشن را نیز می‌توان نام برد.^۱

بخش سوم: دلایل و عوامل گسترش یافتن جرائم سازمان یافته

۱) ارتکاب جرائم بصورت گروهی: بر طبق روانشناسی ثابت شده است، ارتکاب جرائم بصورت گروهی، برای اشخاص ساده تر است زیرا

۱. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به: هاشمی، حمید؛ باباپور، محمدعلی، پیشین، صص ۱۸-۲۱ و حاجیانی، ابراهیم، پیشین، صص ۳۳-۳۴.

که مرتکب افرادی را مانند خود می‌یابد که جرم را مرتکب می‌شوند و دیگر اینکه ارتکاب جرم بصورت گروهی باعث می‌شود نقش مرتکب در هنگام تعقیب و محاکمه کمرنگ تر شود و سوم ارتکاب جرم بصورت گروهی باعث می‌شود که رسیدن به هدف محتمل تر و ساده تر باشد چون کار بین چند نفر تقسیم بندی می‌شود، دیگر آنکه ارتکاب جرم بصورت گروهی باعث می‌شود که خطر دستگیری و توقیف و محاکمه و مجازات کمتر از هنگامی باشد که فرد به صورت تنها اقدام به جرم می‌کند و دیگر اینکه چون این دسته از جرائم منافع مالی بیشتری نسبت به جرائم غیر گروهی و غیر سازمان یافته برخوردارند لذا افراد مجرم بهتر و سریعتر جذب گروه‌های مجرمانه سازمان یافته می‌شوند.

۲) عدم وجود توازن بین امکانات بازدارنده و

امکانات سازمانهای مجرمانه: در بسیاری از کشورها برای موفقیت در زمینه مبارزه با جرائم سازمان یافته، نیروهای پلیس و حکومتی باید از امکانات خاص و متعددی برخوردار باشد (امکانات فنی و علمی) ولی متأسفانه فاقد چنین امکاناتی هستند و گروه‌های مجرمانه از لحاظ گریز از دست قانون بسیار جلوتر از تعقیب کنندگانشان هستند.

۳) گسترده شدن موضوعات مجرمانه: در

گذشته اگر به واسطه عدم وجود تکنولوژیهای موجود در زمان فعلی جرائم بصورت سنتی صورت می‌گرفت ولی اکنون بواسطه توسعه ارتباطات الکترونیکی بسیاری از جرائم می‌تواند در فضای مجازی صورت بگیرد مثلاً اگر در گذشته سرقت فقط بصورت حقیقی و مادی و عینی صورت می‌گرفت، اکنون می‌توان با هک نمودن سابت یک موسسه مالی به اطلاعات حسابهای موجود

در آن دست یافت و مبالغ موجود در حساب افراد دیگر را وارد حساب خود نمود.

۴) بالاتر بودن منافع مالی جرائم سازمان یافته

نسبت به جرائم سنتی: همانگونه که گفته شد میزان درآمد و منافع مالی جرائم سازمان یافته نسبت به جرائم سنتی بسیار بیشتر است لذا افراد مجرم بیشتری جذب این گروه‌ها می‌شوند، در نتیجه این نوع جرائم و گروه‌ها بیشتر و بیشتر رشد می‌کنند.

۵) وجود خالهای قانونی در مورد جرائم

جدید: در بسیاری از کشورها، خصوصاً کشورهای جدید: از سیستم قانونگذاری نوشته برخوردارند برای بسیاری از جرائم جدید، قوانین بازدارنده‌ای وضع نشده لذا مجرمین در پرتو این خالهای قانونی اقدام به ارتکاب جرائم می‌نمایند.^۱

۱. جهت مطالعه بیشتر رجوع کنید: هاشمی، حمید؛ باباپور، محمدعلی،

بخش چهارم: تقسیم بندی جنایات سازمان یافته از لحاظ حوزه فعالیت

جرائم و گروه‌های مجرم سازمان یافته به لحاظ گستره و حوزه فعالیت به دو دسته داخلی و فراملی اعم از بین المللی و جهانی قابل تقسیم اند.^۱

تعریف تبهکاری سازمان یافته فراملی بنابر چهارمین تحقیق سازمان ملل متحد در مورد گرایشان و عملیات تبهکارانه سیستم‌های عدالت قضایی به قرار زیر است:

خلاف‌هایی که آغاز، تداوم یا اثرات مستقیم یا غیر مستقیم آنها در بیش از یک کشور جلوه گر باشد.^۲ اما آن دسته از اعمال تبهکارانه‌ای که فقط در محیط یک کشور صورت بگیرد را می‌توان در زمره جرائم سازمان یافته داخلی عنوان نمود.

۱. حاجیانی، ابراهیم، پیشین، ص ۱۳.

۲. همان، ص ۶۶.

وقوع منازعات داخلی که عمدتاً ماهیت قومی و نژادی دارند، همواره بستر مناسبی برای بروز انواع کفش‌های مجرمانه مثل نسل‌کشی، جرائم علیه بشریت، جرائم جنگی، شکنجه، رفتارهای برده‌دارانه، سرقت، اعتیاد به مواد مخدر و مانند آن را فراهم آورده‌اند. همچنین به دلیل ضعف دولت مرکزی در این مقاطع و فروپاشی سیستم‌های اجرای قانون (و سایر سیستم‌های کنترلی فرصت برای فعالیت گروه‌های مجرم سازمان یافته فراهم می‌شود.^۱

بخش پنجم: انواع جرائم سازمان یافته

جرائم سازمان یافته، انواع متعددی دارد. برخی از نویسندگان و اساتید جرائم سازمان یافته را محصور به تعداد خاصی قرار داده‌اند ولی ما همان

۱. همان، ص ۱۴

گونه که در قبل بر طبق تعاریف متعددی که در خصوص جرم سازمان یافته عنوان نمودیم، قصد داریم که دزدی دریایی و تروریسم را نیز بررسی و لحاظ بنماییم زیرا این گروه‌ها هم دارای تشکیلات منظم هستند و هم جرائم آنها بصورت مستمر و در طول زمان طولانی صورت و دیگر خصوصیات جرایم سازمان یافته را نیز دارند.

قاچاق: هر نوع حمل و نقل کالا از نقطه‌ای به نقطه دیگر برخلاف مقررات مربوط به حمل و نقل به طوریکه ناقص ممنوعیت یا محدودیت می‌باشد که قانون مقرر کرده است قاچاق نامیده می‌شود.^۱

گفتار اول: قاچاق انسان

یکی از جرائم سازمان یافته فراملی است که می‌توان آن را یکی از معضلات جامعه بین‌المللی

۱. حاجیانی، ابراهیم، پیشین، ص ۱۵.

در قرن بیست و یک دانست. غلبه پدیده جهانی شدن و تسهیل مبادلات و ارتباطات فرامرزی موجب گسترش جرائم سازمان یافته فراملی برای تحصیل منافع نامشروع شده است.^۱

قاچاق انسان در بین جرائم سازمان یافته دیگر سریعترین رشد را داراست. تعداد افراد قابل توجه دخیل در این امر، منافع سرشار، درصد ایمنی قضایی بالا، منجر به گسترش این نوع جنایت سازمان یافته شده است. قاچاق انسان به عنوان یکی از جرائم سازمان یافته آثار منفی مختلفی را در سطوح ملی و بین المللی بر جای می گذارد.^۲

در فصل سوم این پایان نامه بصورت مفصل در مورد قاچاق انسان بحث خواهیم نمود.

۱. معتمدی، هادی؛ مستوفی فر، فرزانه، پیشین، ص ۴۱.

۲. همان، ص ۴۲.

گفتار دوم: قاچاق اسلحه

مسئله قاچاق سلاح‌های کوچک قاچاق و سلاح‌های سبک (SALW) یکی از مهمترین انواع جرائم سازمان یافته فراملی یا عواقب مرگبار بوده است. به طور متوسط حدوداً نیم میلیون نفر در سال توسط سلاح‌های کوچک کشته می‌شوند که از این تعداد سیصد هزار هزار نفر در درگیری‌های مسلحانه کشته می‌شوند. دست کم پانصد میلیون سلاح کوچک سبک در جهان وجود دارد که برای یک از هر دوازده نفر کافی است. اگر چه بسیاری از اینها توسط مقامات قانونی کنترل می‌شوند.

اما سلاح‌های قاچاق به دست تبهکاران، نیروهای بی‌قاعد و تروریست‌ها می‌افتد که از این سلاح‌ها برای خدشه دار کردن صلح بهره می‌گیرند و با استفاده از این سلاح‌ها باعث تنش شده، قوانین را نقض نموده، جریان‌های پناهندگان را تحریک نموده و فرهنگ خشونت را ترویج می‌کنند.

از چهل و نه تنش اصلی از سال ۱۹۹۰ سلاحهای کوچک و سبک در چهل و شش مورد نقش داشتند که باعث چهارصد میلیون مرگ شدند که از این بین نود درصد را غیر نظامیان و هشتاد درصد را زنان و کودکان تشکیل می دادند.^۱

براساس گزارش سازمان ملل، مصرف کننده نهایی سلاحهای قاچاق هر که باشد، معاملات اسلحه در بازار سیاه سه ویژگی دارد: این معاملات فعالیتی مخفیانه است، بخش عمده هزینه به علت ماهیت پنهانی معامله است، جریان برگشتی پول تطهیر می شود.^۲

۱. حاجیانی، ابراهیم، پیشین، صص ۷۲ و ۷۳.

۲. هاشمی، حمید؛ باباپور، محمدعلی، پیشین، ص ۸۰.

گفتار سوم: قاچاق زنان و کودکان

گردشگری جهانی با صنعت جهانی روسپیگری، بویژه در آسیا و تحت کنترل ترایاد، و یا کوزا، ارتباط نزدیکی برقرار کرده است. این صنعت به شکلی فزاینده بر کودکان تاثیر منفی می گذارد. علاوه بر استثمار و سوء استفاده از کودکان، صنعت رو به گسترش دلالی فرزند خوانده نیز، به ویژه در آمریکای لاتین به مقصد ایالات متحده پایدار شده است. در سال ۱۹۹۴، نوزادان اهل آمریکای مرکزی به مبلغ بیست هزار دلار به باندهای دلال فرزند خوانده فروخته می شدند و این کار در بیشتر موارد (البته نه همیشه) با رضایت پدر و مادر صورت می گرفت. گفته می شود، این قاچاق به تجارتی چند میلیون دلاری تبدیل شده است.^۱

گفتار چهارم: قاچاق مهاجران غیر

قانونی

آمیزه فقر در گوشه و کنار دنیا با جابجایی جمعیت‌ها و پویایی اقتصادی‌های اصلی، میلیون‌ها نفر را به مهاجرت وامی‌دارد. از سوی دیگر افزایش مرزها، به ویژه در جوامع مرفه، کوششی برای سر کردن جریان مهاجرت است. این روند متناقض فرصتی استثنایی به سازمانهای جنایی برای حضور در بازاری بسیار گسترده می‌دهد. بر طبق گزارش ۱۹۹۴ سازمان ملل، میزان قاچاق مهاجران غیر قانونی از کشورهای فقیر به کشورهای ثروتمندتر را حدود یک میلیون نفر در سال می‌داند که بیست درصد آنها چینی هستند.^۱

۱. هاشمی، حمید؛ باباپور، محمدعلی، پیشین، ص ۸۱.

گفتار پنجم: قاچاق مواد هسته ای

این فعالیت شامل قاچاق مواد درجه بندی شده سلاح های هسته ای برای استفاده نهایی در ساخت این سلاحها یا گرفتن حق سکوت با تهدید به استفاده از آنهاست. فروپاشی اتحاد شوروی، فرصتی بزرگ برای عرضه این مواد را فراهم آورد. در دهه ۱۹۹۰ آلمان پیشرو این نوع قاچاق بوده است زیرا شبکه های جنایی از کشورهای عضو پیمان شوروی سابق، به قاچاق مواد هسته ای از طرف سازمانهای بین المللی، گاه به روشهای دور از احتیاط از جمله حمل موادی با درصد بالای رادیو اکتیو در جیب قاچاقچیان مبادرت می کردند. این تجارت با اینکه عمدتاً از مبداء اروپای شرقی انجام می گیرد اما تجارتنی بین المللی است.

قاچاق هسته ای به منزله موضوع خطرناک و استراتژیک برای غرب می باشد که بالقوه دارای پتانسیل های قوی برای تکثیر سلاحهای کشتار

جمعی می باشد.

گزارش منابع متعدد حاکی از این است که تعداد زیادی معامله تسلیحاتی از نوع مواد هسته‌ای که در ساخت سلاح اتمی کاربرد دارند توسط یک گروه جنایی و سایر گروه‌های دیگر در مراکز صنعتی برخی از کشورهای تازه استقلال یافته صورت گرفته است.

تعطیلی برخی مراکز هسته‌ای و بیکاری بسیاری از متخصصان و دانشمندان هسته‌ای فرصت مناسبی را برای سرقت مواد هسته‌ای و فروش و توزیع آنها توسط گروه‌های جنایی فراهم آورده است. در حال حاضر رشد شبکه‌های قاچاق سلاح و مواد هسته‌ای به عنوان تهدید هسته‌ای و مرتبط با تروریسم در نظر گرفته می شود.^۱

1. Voronin Yory A. organized crime its influence on international security and urban community life in the industries cities of the orals, organized crime center, yedaterinburg, Russia, march 1998 complex.

گفتار ششم: قاچاق اعضای بدن

بر طبق گزارش ۱۹۹۴ سازمان ملل گزارشهای تایید شده‌ای از این نوع قاچاق در کشورهای آرژانتین، برزیل، هندوراس، مکزیک، پرو به دست آمده است که مشتریان آنها بیشتر خریداران آلمانی، سوئیسی و ایتالیایی هستند.

کنفرانس بین المللی تجارت اعضای بدن: فرهنگ، سیاست و اخلاق زیستی بازار جهانی که از ۲۶ تا ۲۸ آوریل ۱۹۹۶ در دانشگاه کالیفرنیا، برکلی برگزار شد و دانشگاهیان و متخصصان برجسته از سراسر جهان در آن شرکت داشتند، بر اهمیت این بازار رو به گسترش مهر تایید گذاشت.

این کنفرانس همچنین بر مرز باریک میان قاچاق تبهکارانه و تجارتي که با تشویق دولت صورت می‌گیرد تاکید کرد. برای مثال، براساس گزارش‌های ارائه شده به این کنفرانس، به نظر